

■ **Uređuje: Božidar Nagy**

"Ako ne znaš tko si, doći će drugi pa će ti reći da budeš ono što on bude htio!"

I. Petričević

Prošle je godine, 2008., Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima u Zagrebu proslavilo 140. godina svoga postojanja. Osnovano je 1868. u Zagrebu i to je naša najstarija katolička kulturna i izdavačka ustanova koja je tijekom jednog i pol stoljeća puno dobra učinila na promicanju katoličke kulture i prosvjete u hrvatskom narodu. Društvo nije izravno povezano s Katoličkim pokretom jer je od njega starije više od trideset godina. Međutim s razvojem Hrvatskoga katoličkog pokreta mnogi članovi HKD-a sv. Jeronima, posebice oni iz njegovog vodstva, aktivno su se uključili u rad i djelovanje pokreta. Stoga ćemo ovdje donijeti kratki prikaz nastanka i djelovanja ovoga društva.

Hrvatsko književno društvo sv. Jeroni-

SV. JERONIM, zaštitnik društva od njegova osnutka. Naslikao Vladimir Kirin. Sv. Jeronim piše u "radnoj sobi", a do nogu mu počiva lav, njegov simbol, dok se u pozadini kroz prozor vidi stari Zagreb. Ova je slika krasila naslovnicu jeronimskog godišnjaka-kalendar *Danice* od 1929. do 1945.

ma osnovao je 1868. prvi nadbiskup zagrebački, kardinal Juraj Haulik (1788.-1869.), sa željom da se ono založi za prosvjećivanje širokih narodnih slojeva kvalitetnim, a cijenom pristupačnim, pučkim knjigama sa sadržajima kojima bi se u narodu promovale vjerske, moralne i kulturne vrijednosti. Društvo je bilo treća najstarija hrvatska kulturna ustanova, tek nešto mlađa od Akademije, a dvadeset i pet od *Matice hrvatske*.

Najpopularnije izdanje društva jest Kalendar "Danica" koja izlazi u neprekidnom slijedu od 1869. Ona postupno postaje najomiljeniji i najrašireniji kalendar-godišnjak u Hrvatskoj. U *Danici* surađuju poznati pisci: Ivan Vitez Trnski, Vjenceslav Novak, Bogoslav Šu-

Hrvatsko književno društvo Sv. Jeronima

Društvo je bilo treća najstarija hrvatska kulturna ustanova

lek, Ćiro Truhelka, Oton Kučera, a nije izostao ni najzagrebačkiji i ponajveći hrvatski književnik August Šenoa.

Izdanja Društva sv. Jeronima po sadržaju se mogu podijeliti u tri vrste: vjersko-poučne, općenito poučne i zabavne. Od opće-poučnih najveća se važnost pridavala gospodarskima te su one vremenom obuhvatile razne poljoprivredne grane, kao što su ratarstvo, vinogradarstvo, vinarstvo (podrumarstvo), voćarstvo i dr. Izlazile su, dakako, i povijesne knjige, i prirodosnanstvene, popularno pisane, a izlazila je i beletristika. U prvim desetljećima XX. st. Društvo sv. Jeronima okuplja oko sebe više Hrvata od bilo kojega drugog društva, i to iz svih hrvatskih krajeva.

Koncem XIX. stoljeća na današnjem uglu Trga kralja Tomislava i Trenkove ulice izgrađeno je novo sjedište društva, Jeronimska kuća. Na pročelje zgrade Društvo je postavilo kip sv. Jeronima, svoga zaštitnika koji i danas ondje stoji (i vapi za obnovom).

Ispočetka, od njegova osnivanja Društvo su vodili uglavnom predstavnici klera. Situacija se mijenja kada 1921. urednikom postaje dr. Josip Andrić, a njegovim najbližim suradnicima prof. Petar Grgec i prof. Luka Perinić te dr. Velimir Deželić st. i ml. Sve su to bili katolički svjetovnjaci, inače i članovi Hrvatskog katoličkog pokreta, koji su

Jedini hrvatski književni časopis katoličke laičke orijentacije

u dvadesetim i tridesetim godinama XX. st. svojim uređivačkim, spisateljskim i upravljačkim sposobnostima uzdigli Društvo na razinu koju nikad niti prije niti poslije nije doseglo. Dr. Josip Andrić nedvojbeno je središnja ličnost stoljetne povijesti jeronimskoga društva kojemu stoji na čelu kao glavni urednik izdavačke djelatnosti od 1921. do 1946. godine.

Godine 1945. komunističke vlasti raspuštaju Jeronimsko društvo ali je zalaganjem nadbiskup Alojzije Stepinac uspelo preživjeti ali pod novim imenom kao Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda. Jeronimska palača i Jeronimska dvorana su nacionalizirane, a još 1945. jedan od najistaknutijih

Zgrada i sjedište Hrvatskog književnog društva sv. Jeronima u Zagrebu. (Ugao Trga Kralja Tomislava i Trenkove ulice)

članova Društva, Petar Grgec, osuđen je na 7. godina zatvora.

No, od 1966. *Danica* je opet počela izlaziti, doduše do 1971. pod imenom "Katolički godišnjak", a otada do danas ponovo pod starim imenom. Od 1968. prof. Radovan Grgec, sin prof. Petra Grgeca glavni urednik Društva sa skupinom suradnika pokreće jeronimski književni časopis "Marulić". To je do danas jedini hrvatski književni časopis katoličke laičke orijentacije, a u hrvatskom je kulturnom životu odigrao zapaženu ulogu.

U razdoblju do osamostaljenja Hrvatske Jeronimsko je društvo objavilo i neka važna djela velikih stranih pisaca kršćanske inspiracije kao što su Paul Claudel, Georges Bernanos, Diego Fabbri, Heinrich Böll, Graham Green. Nakon osamostaljenja vratilo se svome izvornom, jeronimskom imenu, a prof. Radovan Grgec je kao njegov urednik, pisac osam knjiga, i prevoditelj (Fabbri, Guitton, Danielou i dr.) 2007. godine za doprinos kršćanskoj kulturi dobio nagradu "Buvina".

I tako stižemo kroz jeronimsku povijest, do sadašnjega vremena. HKD sv. Jeronima još je na istom mjestu, u sada denacionaliziranim poslovnim prostorijama na Tomislavovu trgu 21. Daleko do nekadašnjega sjaja, ali spremno da i u novim prilikama dâ skroman i nezaobilazan doprinos suvremenoj hrvatskoj kulturi, koja se ne bi smjela stidjeti ni odricati svojih kršćanskih korijena. ■